

τὸν δόσφορον ρίχνοντας πιστολιαῖς εἰς τὰ ὀσπήτια ὅπου εὐρίσκονταν καταγιαλα δὲν ἀφῆσαν γιαλιά εἰς κανένα ὀσπήτι, κατεκρέμησαν τὰ σπήτια ἐσκότωσαν Χριστιανούς δὺν Κορίτζια τρέχοντας νὰ σφαλισθοῦν τὰ παραθύρα τὰ ξύλινα, ἔμειναν καὶ τὰ δὺν σκοτομένα τρέχει καὶ ἡ Μητέρα νὰ ἰδῇ τὰ κορίτζια τῆς ἔμειναν καὶ αὐτὴ θανατομένη...

(Ἀγώνυμος)

49

Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἦτον ἀναχωρισμένος διὰ Κόρινθον ἔνεκα τῶν ἐκεῖ διατρεχόντων ἀνωμαλιῶν μεταξὺ Ἀρχοντοπεύλου καὶ Παναγιωτάκη ἀντιστρατήγου ὑπερασπισμένου τοῦ πρώτου ἀπὸ τὸν Ζαΐμην καὶ τοῦ δευτέρου ἀπὸ τὸν Τεληγιάννην, καὶ ἔμεινε ἀρχηγὸς ὁ Παναγιωτάκης Νοταρᾶς.

(Ἀπομνημονεῖματα Ἀναγνώστη Κοντάκη)

50

Ἄμῃ τί ἤθελες; νὰ γράφει τὲς λέξεις τῆς κεφαλῆς τοῦ κενεκά; μὲ ποῖο δικαίωμα; μὲ τὸ δικαίωμα ποῦ εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ ἡ μάθησις; Καλὸ, λοιπόν: ἕνας ὅπου ἔχει πνεῦμα καὶ μάθησις φτάνει μορφῆς λέξεων καθὼς θελήσει, ἕνας ἄλλος κάνει τὸ ἴδιο, ἕνας τρίτος κάνει χειρότερα, καὶ εἰς ὅλιγον καιρὸ δὲν ἔχουμε παρά σκοτάδια πυκνότατα. Γιὰ τοῦτο ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἠθέλησε νὰ γεννιῶνται τὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα ἔξω δὺν τριῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τὸ στέμα: καὶ ἡ φιλοσοφία ἀγρίκησε αὐτὴν τὴν θέλησιν τῆς καὶ τὴν ἐκέρυξε στοὺς ἀνθρώπους.

...Ὅμως ὁ ξένος δὲν ἔχει ἄλλα δικά μας νὰ μωρμουρίσει στὰ χεῖλια τοῦ παρά Μῆνιν ἄειδε Θεᾶ, γιατί ἡ δάφνη κατεμαρᾶνθη.

Καὶ τώρα ποῦ ξαναγίνεται νίκη στὸ Μαραθῶνα, δὲν σώζεται φωνὴ ἀνθρώπου νὰ ξανακάμει στὴ γλώσσα μας ὄρκον: Μὰ τὲς ψυχῆς ποῦ ἐχάθησαν πολλοὶ μὲν τὰς γιὰ τὴν δάφνη κατεμαρᾶνθη.

...ἄμὲ νάθρεις τὸν ἀσπρομάλλι, ὁ ὁποῖος θυμᾶται πόσον αἶμα μᾶς ἐρούφηξεν ὁ Ἄλλης, καὶ πῆς του μὲ τί λόγια πρέπει νὰ παρασταίνει θρέψη, παρθένας, γέροντες ἀδικοσκοτωμένους ἐξήντα χιλιάδες: ἄμὲ νάθρεις τοὺς δυστυχισμένους Χιώτες, οἱ ὁποῖοι παραδέρνοντο ἐδῶ κι ἐκεῖ, καὶ ὅταν κουρασθοῦν κάθονται ἴσως, εἰς κανένα ἔρημο ἀκρογιάλι καὶ ψάλλουν μὲ λόγια δικά τους ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασαμε καὶ ἐκλαύσαμε.

...Ἄλλην ἔγνωια δὲν ἔχετε παρά νὰ διακονεῦτε λέξεις μὲ τὰ κεφάλια σας: καὶ τὰ κεφάλια σας εἶναι ἀλαλα καὶ ἐξερῶσαν τὰ κρανία ποῦ κοινοῦνται στὰ χῶματα. Θέλει ἄλλο παρά λέξεις διακονεμένες γιὰ νὰ ὠφελῆσιν ἕνα λαόν, ὁ ὁποῖος πολεμᾷ γιὰ τὴν ἐλευθερία ὅπου ἔχασε ἀπὸ αἰῶνες, καὶ κάνει τέρατα! Εἶναι δὺν φλόγες, δίδασκαλε, μὲ στὸ νοῦ, ἄλλῃ στὴν καρδιὰ, ἀναμμένες ἀπὸ τὴ φύση, εἰς κάποιους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἰς διάφορες ἐποχὲς διαφερτικὰ μέσα μεταχειρίζονται γιὰ ν' ἀπολαύσουν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα: καὶ ἀπὸ τῆ γῆ πετιοῦνται στὸν οὐρανόν, καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν πετιοῦνται στὸν Ἄδη, καὶ ζωγραφίζονται εἰκόνες καὶ πάθη, παρόμοια μ' ἐκεῖνα ὅπου εἶναι σπαρμένα ἀπὸ τὴ φύση στὸν κόσμον: καὶ ἀγαποῦν καὶ σέβονται καὶ λατρεύουν τὴν τέχνη τους ὡσαν τὸ πλέον ἀκριθὸν πράγμα τῆς ζωῆς, καὶ ὁμοιώνονται μὲ τὰ συμβεθηκότα ποῦ πεογράφουν, καὶ κάνουν τοὺς ἄλλους νὰ γελοῦν, καὶ κλαίου καὶ ἐλπίζουν καὶ φοβοῦνται καὶ δειλιάζουν καὶ ἀνατριχιάζουν, καὶ δὲν ἀφήνουν ἀναίσθητες παρά τὲς πέτρες καὶ σέ.

...Χαίρετε, λοιπόν, θεοὶ τόνοι, ὄξειες, θαρεῖες, περισπωμένες! Χαίρετε φίλες, βασεῖες, σιγιμές, μεσοσιγιμές, ὑποσιγιμές, ἐρωτηματικῆς, χαιρετε! Ὁ κόσμος τρέμει τὴ δύναμή σας καὶ οὐδὲ λογογράφος ἔμπορεῖ νὰ γράψῃ λέξη χωρὶς πρώτα νὰ σᾶς ὑποταχθεῖ. Ἐσεῖς ἐμπνεύσατε, πρὶν γεννηθῆτε, τὸν Ὅμηρον ὅταν ἐτραγουδοῦσε τὴν Ἰλιάδα, τὴν Ὀδύσσεια, τὸν Ὕμνον, καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδας τὸν ἐπερικύκλωνε καὶ τὸν ἐκαταλάβαινε: ἐσεῖς τὸν ἐμπνεύσατε ὅταν περιγράψῃ τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Ἐκτορος εἰς τὴν Ἀνδρομάχη καὶ τὸ τέκνον τοῦ τὸν φοβάται καὶ κρύβεται: ἐσεῖς τὸν ἐμπνεύσατε ὅταν περιγράφῃ τὸν δυστυχισμένον βασιλέα τῆς Τρωάδας, ποῦ παγαίνει:

στὸν Ἀχιλλέα καὶ πέφτει στὰ πόδια του καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ χέρια, ὅπου τοῦ εἶχαν ὀλίγον πρωτύτερα σκοτώσει τὸ ἀκριθότερον τοῦ παιδὶ: ἐσεῖς ἐμπνεύσατε τὸν Δάντη... ἐσεῖς τὸν Σαίξπηρ... ἐσεῖς τὸν Ρασίν, ἐσεῖς τὸν Γόεθ, ἐσεῖς τὸν Πίνδαρο, ὅπου ἦταν στενοχωρημένος ἀπὸ τοὺς σοφολογίωτους τοῦ καιροῦ τοῦ νὰ τοὺς κρᾶζει κοράκους. Κοράκοι, ὅλοι κοράκοι ἀθηνοῖοι, καὶ χειρότεροι ἀπὸ τὸν κόρακα ὅπου ἐβγήκε ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν καὶ ἐθρεφῆταν ἀπὸ τὰ λείψανα ὅπου εἶχε ἀφήσει ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Κόσμου.

(Διονύσιος Σολημῆς, Διάλογος)

51

1. Ἐγὼ Διονύσιος Ἱερομόναχος, ἐγκάτοικος στὸ ξωκκλήσι τοῦ Ἁγίου Λύπιου, γιὰ νὰ περιγράψω ὅ,τι στοχάζομαι λέγω:
2. Ὅ,τι ἐγύριζα ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὅπου εἶχα πάει γιὰ νὰ μιλήσω μὲ ἕνα καλόγερο γιὰ κάτι ὑπόθεσες ψυχικῆς.
3. Καὶ ἦτανε καλοκαίρι, καὶ ἦταν ἡ ὥρα ὅπου θολώνουνε τὰ νερά, καὶ εἶχα φθάσει στὰ Τρία Πηγᾶδια, καὶ ἦταν ἐκεῖ τριγύρου ἡ γῆ ὅλο νερά, γιατί πᾶνε οἱ γυναῖκες καὶ συχνοβγάνουνε.
4. Ἐσταμάτησα σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ Τρία Πηγᾶδια, καὶ ἀπιπνόνοντας τὰ χέρια μου στὸ φιλιτρό τοῦ πηγαδιοῦ ἐσκυψα καὶ ἰδῶ ἄν ἦταν πολὺ νερό.
5. Καὶ τὸ εἶδα ὡς τὴ μέση γεμάτο καὶ εἶπα: Δόξα σοι ὁ Θεός.

(Διονύσιος Σολημῆς, Ἡ γυναῖκα τῆς Ζάκυνθος)

52

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ θαλασσία ἠχώ ἤκουσε τὸν ἀπαίσιον ἀστεισμὸν τοῦ γέροντος ναύτου, καὶ ἀπὸ κῦμα εἰς κῦμα τὸν μετεβέβασεν ἔξω εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκρογιαλιάν, ἐκεῖ ὅπου ἀπλώνονται φιλοπαίγμονα τὰ ἡμερα γαλανὰ κύματα, ἀλλ' εἰς τὸ κέντρον τοῦ πόντου, ὅπου ὁ θυθὸς ὁ ἀμέτρητος, ἡ ἀβυσσὸς ἡ τρομακτικὴ: ἀλλ' εἰς τὴν ἐσχατιάν τοῦ πελάγους, παρά τὰς ἀκτᾶς τὰς ἀπορρώγας καὶ τιτανεῖους, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀγάπη καὶ ἔλεος, ἀλλὰ μανία καὶ φρικὴ.

Ἄλξεν ἀνδρὸς Παπαδιαμάντης, τὸ ἐνιαύσιον θῆμα)

53

Ὁ γκιώνης ἦταν δούλος στὸν κοῦκο...

Κάθε μεσημέρι στὴ Ζαγορὰ χτυπάει μιὰ καμπάνα ποῦ δὲ φαίνεται, καὶ μαγεύονται ἐκεῖ φαντάσματα.

Νιὰ φουρὰ οἱ πρῶτ' ἀνθρώπ' ποῦ ἤθελαν νὰ φκεῖσιν νι μύλου δὲν ἔξιραν: τοὺς ἐφκειαναν κι ξαρμαθιάζονταν. Τί νὰ κάμ' νι κι αὐτοῖν...

Στὸ ἐκκληράκι τῶν ἁγίων Πάντων ποῦ εἶναι στοὺς Ἄμπελοκήπους ἔβγαине ἕνας Δράκος...

Ὅντας τὰ στοιχεῖα τοῦ τόπου ἐπάλευαν ἀναμεταξὺ τους, γενωμένα σάν ἄλογα ψαρά καὶ σάν ἄλογα ντοριά, ἐνίκησε τὸ τωρινὸ στοιχεῖο...

Στῆς Σκέλιανας τὸ σπῖτι ἔβγαине στοιχεῖο...

Στὸ Γυναϊκόκαστρο ἦταν μιὰ δμορφὴ βασιλοπούλα... (Φράσεις ἀπὸ Παρὰδόσεις)

54

Τώρα τὸ παιδὶ οὐλα τὰ κατάλαθε, μὰ τί μποροῦσε νὰ κάμει:...

Ἦταν ἕνας ψαράς καὶ δὲν ἀποχτοῦσε παιδιὰ. Μιὰ μέρα περνᾷ μιὰ γριά στὴ γυναῖκα τοῦ ψαρά καὶ τῆς λέει: Ὅστερα τοῦ λέει πάλι, πῶς στὸ δρόμο θ' ἀνταμώσωμιν ἕνα, καὶ θάχει μαζί του ἕνα ἄλογο κουτσό, νὰ πᾶ νὰ τὸ πουλήσει...

...τοῦ λέει ἡ δρακοπούλα ἔνω.α σου! κι ἐγὼ σοῦ πόνε κοτεντάρων τὸν καλὸ σου τὸ διζῆρη.

Τὴν σηκώνουν τὸ λοιπὸ μὲ πομμές καὶ παρᾶταξες, καὶ τὴν καθίζουνε στὸ θρόνον...

Τότες τὰ κλιμάτια γυρίσαν σὲ γέλια καὶ χαρῆς, κι ὁ βασιλιάς θέλει νὰ τοὺς παντρέψῃ ἴφτὺς τὸ θράδου, μὰ ὁ δὲ: